

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М. (Суми, Україна), канд. іст. наук;
Звагельський В. Б. (Суми, Україна), канд. філол. наук;
Камберова Р. (Софія, Болгарія), канд. філол. наук;
Куліш А. М. (Суми, Україна), д-р юрид. наук;
Нестеренко В. А. (Суми, Україна), канд. іст. наук;
Світайло Н. Д. (Суми, Україна), канд. філос. наук;
Пашин В. П. (Курськ, Росія), д-р іст. наук;
Петрищева Н. С. (Курськ, Росія), канд. іст. наук;
Рамач Я. (Новий Сад, Сербія), д-р іст. наук;
Хлопова І. Є. (Курськ, Росія), канд. іст. наук

Видання рекомендовано до друку рішенням вченої ради
юридичного факультету Сумського державного університету
(протокол № 9 від 03.04.2014 р.)

Особистість, суспільство, держава: проблеми минулого і сьогодення : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. : у 2 част. Ч. 2 : у 2 томах (Суми – Курськ, 18 квітня 2014 р.) / ред. колегія : В. М. Власенко, В. Б. Звагельський, Р. Камберова та ін. – Суми – Курськ : Сумський державний університет, Південно-Західний державний університет, 2014. – Ч. 2, Т. 2. – 152 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, вчених та аспірантів ВНЗ і наукових установ, виголошені в рамках Міжнародної науково-практичної конференції «Особистість, суспільство, держава: проблеми минулого і сьогодення» (Посвідчення УкрІНТЕІ № 861 від 9 грудня 2013 р.), присвячені актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

На обкладинці: Скульптура «Тарас мандрує» у с. Шевченковому Звенигородського району Черкаської області. Встановлена у 1992 р. на місці садиби батьків Т. Г. Шевченка. Скульптор А. В. Куш.

Наступною відмінною рисою є те, що закони Ману мали кастові обмеження стосовно договорів купівлі-продажу. Також в Індії не набула поширення угода продажу рабів, оскільки торгівля людьми вважалася найбільш ганебною з усіх видів торгівлі. За це загрожувало вигнання з касты. Протилежною ситуація була в Месопотамії оскільки закони Хаммурапі повністю регламентували даний вид торгівлі.

Спільним стосовно договорів позики було існування боргового рабства, яке не носило пожиттєвий характер. Однаковою була й практика застави майна для гарантування своєчасного виконання угоди. Стосовно договору позики закони Хаммурапі давали дещо ширші казуси, які закріплювали положення що попереджували зловживання лихварів, регламентували випадки зловмисних дій кредитора.

Зобов'язання як за законами Хаммурапі, так і за законами Ману виникали не лише з договорів, а й правопорушень. У разі заподіяння шкоди майну чи здоров'ю іншої людини в обох країнах винний зобов'язувався у певних чітко визначених випадках відшкодувати потерпілому збитки.

1. Зобов'язальне право. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.

2. Тищик Б.І. Історія держави і права країн Стародавнього світу: навч. пос. / Б.І.Тищик. – Л.: Світ, 2001. – 384 с.

3. Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. пос. для студентів юрид. вузів та факультетів / О.О.Шевченко. – К.: Вентурі, 1997. – 308 с.

4. Закони Хаммурапі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hist.msu.ru/ER/Text/hammurap.htm>.

5. Закони Ману. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eraved.com.ua/manu.php?id=403?#is>.

ПОСТЕЛЬНЯК О.О.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ОРІЄНТУВАННЯ

Спортивне орієнтування – вид спорту, суть якого полягає в орієнтуванні на місцевості за допомогою карти і компаса та найшвидшого знаходження заданих контрольних пунктів. Це складний та багатокомпонентний вид спорту, в якому для досягнення високого результату необхідно в рівній мірі володіти фізичною, тактичною, технічною, психічною та інтегральною підготовкою. Існує багато видів спортивного орієнтування: бігом, на лижах, на велосипедах, рогейн (добове орієнтування), трейл

(орієнтування по тропях). Учасники змагаються у таких видах: спринт (1,5-4 км), середня дистанція (5-8 км), довга дистанція (9-20 км) та естафета. Довжина дистанції визначається в залежності від віку та статі спортсмена.

Орієнтування зародилося у Скандинавії як елемент підготовки військових наприкінці ХІХ ст., а вже як спорт, остаточно сформувалось у Норвегії в 1897 р. Тоді, 13 травня поблизу Бергена, були проведені перші задокументовані змагання з цього виду спорту, в яких вперше приймали участь не тільки військові, але і цивільні спортсмени. А от першим відомим переможцем став Педере Фоссума у змаганнях поблизу Осло (Норвегія) 31 жовтня 1897 р. 6 лютого 1899 р. стартують перші змагання з орієнтування на лижах у Трондхеймі (Норвегія).

На початку ХХ ст. ініціативу розвитку орієнтування підхопили шведи, а за ними й фіни, які у 1905 р. створюють «*Союз орієнтувального спорту*» – фактично першу в світі федерацію. Саме ця організація починає проводити перші естафети Оулу-Хельсінки (орієнтування бігом) та Порво-Хельсінки (орієнтування на лижах).

Після першої світової війни починається другий етап розвитку спорту. 25 березня 1919 р. біля Стокгольму майор Ернст Кілландер організує перші великомасштабні змагання, у яких приймають участь 220 учасників. Саме під керівництвом Кілландера розробляються перші правила та принципи спортивного орієнтування, за що його заслужено вважають «*батьком*» цього виду спорту.

У 1931 р. в Осло проводяться перші міжнародні змагання, в яких беруть участь команди Швеції та Норвегії. А вже за три роки орієнтування починає розвиватись у Швейцарії, Угорщині та СРСР.

Третій етап розвитку спорту починається після Другої світової війни. В цей час ним активно починають займатися у Новій Зеландії, Австралії, країнах Європи, Азії, Північної Америки. У травні 1949 р. проводиться перша міжнародна конференція в Сандвікені (Швеція), в якій беруть участь 11 країн. На ній обговорюються правила та стандарти спортивного орієнтування. У 1958 р. відбувається друга конференція в Будапешті (Угорщина), яка вирішує питання встановлення єдиних правил, а у 1959 р. у Швеції – третя, на якій обговорюється питання, щодо проведення чемпіонату Європи та створення міжнародної федерації. У 1961 р. на установчому з'їзді в Данії була створена Міжнародна федерація орієнтування (*IOF*), до якої увійшли Болгарія, Угорщина, НДР, Данія, Норвегія, ФРН, Фінляндія, Чехословаччина, Швейцарія і Швеція.

Спортивне орієнтування в Україні почало свою історію у травні 1963 р., коли у м. Каневі пройшов перший чемпіонат України, в якому приймали участь збірні команди областей, а також збірні команди Одеси та Києва. Проводила змагання Українська республіканська рада з туризму та екскурсій. У командному заліку перемогла команда Одеси, а у індивідуальному перемогу святкували Еллаїда Степаненко (Одеса) та В'ячеслав Смірнов (Київ). Другий чемпіонат України відбувся у с. Яремче (Івано-Франківська обл.), третій – у с. Катюжанка (Київська обл.). Далі чемпіонати України проводилися щорічно, за винятком 1970 р., коли через епідемію холери були скасовані всі масові заходи в Україні.

У жовтні того ж 1963 р. поблизу Ужгорода біля Невицького замку були проведені I Всесоюзні змагання зі спортивного орієнтування, у яких приймали участь збірні команди всіх союзних республік, а також найбільших міст СРСР (від України це були збірні Одеси та Києва). Нажаль, українцям не вдалось вибороти нагород у цих змаганнях: майже всі нагороди забрали спортсмени з Прибалтійських республік.

У 70-х роках ХХ ст. орієнтування в Україні нарешті виокремилось у самостійний, популярний вид спорту. У 1964 р. створена федерація спортивного орієнтування України. Першим її президентом став Анатолій Бірюков – бойовий офіцер, учасник Великої Вітчизняної війни, професійний топограф. Другим – Михайло Горностайпольський, який пробув на цій посаді 12 років поспіль. Завдяки йому Україна отримала право на проведення Чемпіонатів СРСР у Черкасах, Сумах та Чернівцях.

Вперше на міжнародній арені збірну СРСР, до складу якої входили і спортсмени з України, побачили у Чехословаччині у 1965 р., а починаючи з 1967 р. виступи команди за кордоном стали регулярними.

У 1966 р. в *«Єдину Всесоюзну спортивну кваліфікацію»* вводяться нормативи кандидата в майстри спорту та майстра спорту зі спортивного орієнтування, виконати які було надзвичайно складно. Першим майстром спорту СРСР від України стала Зоя Єгорова з Харкова.

З 1969 р. на території України проводяться чемпіонати зі спортивного орієнтування на лижах. Першими чемпіонами в цьому виді стали Галина Бордуліна (Харків) та Володимир Лабан (Київ).

Видатними українськими спортсменами цього часу були: Ю.Омельченко, Н.Вінницька, О.Михайлов, Р.Слободянюк, А.Слободжанінов, А.Мальчик, М.Люклян, М.Пугач, В.Заєрко, Л.Олексин, Т.Денисенко та інші.

Після розпаду СРСР орієнтування в Україні, у зв'язку з економічною кризою, дещо занепало. Та через деякий час, завдяки зусиллям ентузіастів, українські спортсмени знову стали брати участь у міжнародних змаганнях і досягати успіхів на етапах Кубка світу, чемпіонатах світу та Європи. У 1995 р. Юрій Омельченко (Чернівці) стає першим українцем – переможцем чемпіонату Світу на змаганнях у Німеччині, а у 2003 та 2004 рр. посідає другу сходинку п'єдесталу пошани на змаганнях цього ж рангу. Згодом, за визначні досягнення у спорті він отримує звання Заслужений майстер спорту України. У 1996 р. на чемпіонаті Світу серед студентів Р.Федотов (Харків), В.Щербіна (Київ), С.Русецький (Житомир) та О.Михайлов (Цюрупинськ) у складі естафетної команди стали переможцями, а О.Михайлов завоював ще й срібло в індивідуальному заліку.

Історія виступів української команди на юніорських чемпіонатах світу налічує трохи більше нагород. Так у 1999 р. жіноча естафетна команда посіла почесне третє місце. До її складу увійшли Н.Потопальська (Калуш), В.Плохенко (Херсон) та І.Купріянова (Мукачево). А у наступному році Н.Потопальська поповнила свій актив другою бронзовою медаллю. У 2005 р. на горизонті цих змагань засяяла нова українська зірка – Р.Глібов (Дніпропетровськ). Свій рахунок він розпочав із золотої медалі в особистому заліку та в наступному році додав до неї ще й бронзу. У 2013 р. жіноча естафетна команда у складі Д.Москаленко (Суми), О.Постельняк (Суми) та М.Поліщук (Калуш) зробила спробу наблизитись до своїх попередниць і виборолла шосте місце.

Суми є провідним центром розвитку орієнтування в Україні. Майже щороку, починаючи з 1995 р., коли О.Михайлов почав виступати за збірну Сумської обл., до складу національних збірних різних рівнів входять спортсмени сумської школи орієнтування: О.Михайлов, В.Дудка, М.Довженко, Д.Дуркін, Ю.Іваненко, Є.Кандибей, С.Литовченко, О.Гринько, О.Слута, А.Калініченко, С.Король (Рибачук), А.Панченко, О.Панченко (Резниченко), М.Щербаков, А.Яцина, Д.Карпенко, Ан.Панченко, О.Постельняк, Д.Москаленко, М.Прокопенко, Д.Болгов, Ю.Сердюк. Також Суми славляться своєю суддівською бригадою, яка вважається найкращою в Україні.

1. Константинов Ю.С. Из истории отечественного спортивного ориентирования (1963-2013 гг.): монографія / Ю.С.Константинов. – М.: АНО «ЦНПРО», 2013. – 680 с.

2. Тимків Б.В. Штурман лісових трас / Б.В.Тимків. – Б.: «Галія», 2012. – 424 с.

3. <https://www.youtube.com/watch?v=SXwVAwCH7Zo>

4. <http://orunner.ru/orienteering/istoria-orientirovaniia>

5. http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_gum/vpnu_fiz_kult/2011_13/4_Galan.htm

6. <http://sport-invent.com.ua/blog/entry/210-istoria-sportivnogo-orientirovania.html>